

Extra les!



Nieuwsbegrip Extra

Met enige regelmaat ontwikkelt Nieuwsbegrip in opdracht van bedrijven of maatschappelijke organisaties een speciale themales. Bedrijven die ons vragen om zulke lessen te ontwikkelen doen dit vaak in het kader van 'maatschappelijk verantwoord ondernemen', ideële organisaties brengen via de les het maatschappelijke onderwerp waarop zij zich richten onder de aandacht.

De Nieuwsbegrip Extra-lessen worden mogelijk gemaakt door financiering van de externe opdrachtgever. De inhoud van de lessen wordt echter ontwikkeld door en valt volledig onder verantwoording van de Nieuwsbegripredactie.

Handleiding Extra les over Kraanwater (JOGG), niveau A

Vooraf

Deze Nieuwsbegrip-les is ontwikkeld samen met JOGG (Jongeren op Gezond Gewicht). JOGG is een landelijke stichting die samen met gemeenten, landelijke partners en professionals in het hele land streeft naar een samenleving waarin de gezonde keuze de normaalste zaak van de wereld is.

De Nieuwsbegrip-les die ontwikkeld is, laat leerlingen kennismaken met het thema kraanwater, zowel op het gebied van gezondheid als op het gebied van duurzaamheid. Dit naar aanleiding van Kraanwaterdag die op 25 september 2019 zal plaatsvinden.

Lesoverzicht

Onderwerp	Kraanwater is gezond en lekker
Opdracht 1	Tekst actief lezen en woordhulp
Opdracht 2	Een sleutelschema maken
Opdracht 3	De tekst in het kort
Opdracht 4	Eigen waterfles ontwerpen
Clib-score	Functioneringsniveau begrijpend lezen E5

Materiaal

Voor elke leerling:

- de tekst *Kraanwater is gezond en lekker* (niveau A);
- bijbehorende opdrachten voor niveau A;
- voor abonnees van Nieuwsbegrip: het stappenplan met woordhulp (op de website bij Basismateriaal, tabblad Stappenplannen).

Woordenschat (NB met deze woorden zijn geen online oefeningen beschikbaar):

gezond	= goed voor het lichaam
tappen	= uit een kraan laten lopen
controleren	= nakijken
het grondwater	= het water dat in de grond zit
de leiding	= de buis
uitdrogen	= droog worden
rechtstreeks	= direct
schelen	= verschil maken
het watertappunt	= de plek waar je water uit een kraantje kunt halen
ergens gebruik van maken	= gebruiken

Opdrachten

Toelichting

Actief lezen en sleutelvragen

In deze les ligt de nadruk op Actief lezen. Onder actief lezen verstaan we het lezen van de tekst in drietallen, waarbij leerlingen in interactie met elkaar bespreken waar de tekst over gaat. Hierbij zijn ze gericht op de inhoud. Bij het actief lezen is het de bedoeling dat de leerlingen voorspellen, onduidelijkheden ophelderen en zelf vragen stellen. Hiervan maken ze notities op het werkblad Actief lezen (linkerkolom). Na het lezen van elk stukje bespreken en beantwoorden ze bij elk stukje de sleutelvragen (rechterkolom). De sleutelvragen stimuleren leerlingen om verbanden te doorzien, afleidingen te maken en de tekst samen te vatten. Deze activiteiten zijn erop gericht de leerlingen te ondersteunen in het vormen van een mentaal plaatje van de tekst. Voorkom dat de leerlingen zich alleen richten op het beantwoorden van de vragen. Dat kunt u sturen door ze te vragen om op het werkblad ook iets in te vullen in de linkerkolom.

Werkwijze

- Introduceer het onderwerp klassikaal. Weten de leerlingen al iets over kraanwater of Kraanwaterdag?
- Vertel wat het leesdoel is. Geef zo nodig nog uitleg over de werkwijze bij Actief lezen. Bespreek de uitleg.
- Groepjes II en III werken in drietallen met de tekst, het werkblad Actief lezen met de sleutelvragen en maken daarna het sleutelschema (opdracht 2).
- Begeleid zelf groep I. Maak gebruik van de modeltekst, de sleutelvragen en de hulpvragen. Laat de leerlingen na verlengde instructie zelf werken aan het sleutelschema.
- Nabespreking: check of leesdoel en leesdoel bereikt zijn. Laat

leerlingen eventueel zelf hun antwoorden controleren en bespreek het proces na.

- Neem de werkbladen Actief lezen in om inzicht te krijgen in het werk van de verschillende groepjes.

OPDRACHT 1

drietallen

Tekst actief lezen en sleutelvragen

Model de inleiding. Daarna gaan de leerlingen in groepjes verder met actief lezen. Daarbij vullen ze het werkblad Actief lezen in.

Modeltekst

Modellen van de inleiding m.b.t. actief lezen en ophelderen van onduidelijkheden

In Nederland kun je het water uit de kraan drinken. *Ja dat klopt, dat doe ik zelf ook regelmatig als ik dorst heb. Het is lekker en gezond. Het woordje Het verwijst naar water. Water is dus lekker en gezond. Ik vind het ook lekker. En gezond? Dat betekent denk ik dat het goed voor je is. En water drinken kan altijd. Ja, thuis drink ik altijd water. En als ik weg ga, kan ik een flesje vullen en meenemen. Thuis, maar ook op andere plaatsen kun je water tappen. Dat wist ik nog niet. Ik kan dus ook ergens anders dan thuis water drinken. Dat moet dan uit een kraantje komen. Dat betekent tappen dus: uit een kraantje halen. Dat is mooi. Want het is belangrijk om genoeg water te drinken. Ik ben wel benieuwd waarom het zo belangrijk is om genoeg water te drinken. Ik lees graag verder, want daar wordt het misschien wel uitgelegd.*

*Wat hebben jullie mij horen doen? Ik zei hardop wat er in mij opkwam tijdens het lezen van de inleiding. Als je actief leest, dan sta je bijvoorbeeld stil bij onbekende woorden. Ik dacht na over de woorden **gezond** en **tappen**. Daarvoor gebruikte ik de strategie **ophelderen**. Ik keek naar het woord zelf, las een stukje terug en keek of ik uit de zin kon afleiden wat de woorden betekenden. Je stelt jezelf ook vragen als je actief leest. Bijvoorbeeld als je een signaalwoord tegenkomt. En je bedenkt en bespreekt samen of je begrijpt wat er staat. Onbekende woorden en vragen kun je op het werkblad schrijven.*

Laat één van de leerlingen hardop denkend het volgende stukje lezen.

Leg uit: *als je in je groepje actief aan het lezen bent, ga je ook de sleutelvragen bij de tekst bespreken. In de tekst zie je na elk stukje een nummer staan. Bij elk nummer hoort een sleutelvraag.*

Let op: Bij elke sleutelvraag zijn er hulpvragen of aanwijzingen. Gebruik deze alleen als deze relevant zijn voor de leerlingen. Als de leerlingen de sleutelvraag direct kunnen beantwoorden is een hulpvraag waarschijnlijk niet nodig. Als bijvoorbeeld onbekende woorden al besproken zijn tijdens het hardop denkend lezen, dan is het niet nodig om dit woord nogmaals te bevragen.

Sleutelvragen en hulpvragen

Schoon water

Sleutelvraag 1: Hoe komt het dat je in Nederland het kraanwater kunt drinken? Noem twee redenen.

Hulpvraag 1a: Wat betekent *controleren* (r. 8) (ophelderen)?

Hulpvraag 1b: Waar wordt kraanwater van gemaakt?

Hulpvraag 1c: Wat gebeurt er met het grondwater?

Water en ons lichaam

Sleutelvraag 2: Waarom moet je ongeveer anderhalve liter water per dag drinken?

Hulpvraag 2a: Wat betekent *uitdrogen* (r. 12) (ophelderen)? Welk woord herken je daarin?

Hulpvraag 2b: Wat heeft ons lichaam elke dag nodig?

Voordelen van kraanwater

Sleutelvraag 4: Wat zijn de voordelen van kraanwater? Noem er drie.

Hulpvraag 4a: Wat heb je niet nodig voor kraanwater? Let op het signaalwoord *dus* (r. 18) (verbanden)?

Hulpvraag 4b: Herken je de opsomming? Let op de signaalwoorden *ook* (r. 19) en *en* (r. 21) (verbanden).

Water tappen

Sleutelvraag 5: Wat is een watertappunt?

Hulpvraag 5a: Welke drie woorden herken je in het woord *watertappunt* (r. 26) (ophelderen)?

Hulpvraag 5b: Lees r. 25-28 nog eens. Wat kom je te weten over een watertappunt (verbanden)? Let op de woorden *dat* (r. 26), *zo'n* (r. 27) en *daaruit* (r. 27).

Kraanwater op school

Sleutelvraag 6: Wat doen scholen om leerlingen te leren hoe belangrijk kraanwater drinken is? Noem twee dingen.

Hulpvraag 6a: Wat wordt na het woord *daarom* (r. 31) verteld over wat scholen doen (verbanden)?

Hulpvraag 6b: Herken je de opsomming? Let op de signaalwoorden *en* (r. 32) en *ook* (r. 33) (verbanden).

Na het lezen

Sleutelvraag 7: In de tekst staat waarom het belangrijk is om water te drinken. En wat er in Nederland al gedaan wordt om mensen meer water te laten drinken. Wat denk jij, gaan mensen meer water drinken hierdoor? Leg je antwoord uit.

Antwoorden: Zie **antwoorden** achteraan deze handleiding.

OPDRACHT 2

drietallen

Sleutelschema

De leerlingen vullen het schema in. Suggesties voor de invulling van het schema vindt u verderop in deze handleiding.

OPDRACHT 3

drietallen/
klassikaal

De tekst in het kort

De leerlingen zetten de woorden op de juist plaats in de tekst. Bespreek de opdracht klassikaal. Kennen ze alle betekenissen? Antwoorden: Zie **antwoorden** achteraan deze handleiding.

OPDRACHT 4

klassikaal/
individueel

Ontwerp je eigen waterfles

Laat de leerlingen hun eigen waterfles of etiket ontwerpen.

Antwoorden

OPDRACHT 1 Actief lezen

Tijdens het lezen	
Schoon water	1. Hoe komt het dat je in Nederland het kraanwater kunt drinken? <i>Kraanwater wordt in Nederland goed gecontroleerd. Het wordt gemaakt van grondwater en dat wordt schoongemaakt.</i>
Water en ons lichaam	2. Waarom moet je ongeveer anderhalve liter water per dag drinken? <i>Water is belangrijk voor ons lichaam, omdat het ervoor zorgt dat we niet uitdrogen. Om niet uit te drogen heeft ons lichaam elke dag anderhalve liter water nodig.</i>
Voordelen van kraanwater	3. Wat zijn de voordelen van kraanwater? Noem er drie. - <i>het is goed voor het milieu;</i> - <i>het is gemakkelijk;</i> - <i>het is niet heel duur.</i>
Water tappen	4. Wat is een watertappunt? <i>Een kraantje buiten dat op veel plekken in Nederland staat waar je gratis schoon en vers water uit kunt halen.</i>
Kraanwater op school	5. Wat doen scholen om leerlingen te leren hoe belangrijk het drinken van kraanwater is? Noem twee dingen. - <i>Ze zorgen voor vers kraanwater in de klas of op het schoolplein;</i> - <i>Ze maken afspraken met leerlingen, bijvoorbeeld dat op een of meerdere dagen alleen maar kraanwater gedronken wordt.</i>
Na het lezen	
Sleutelvraag 7: In de tekst staat waarom het belangrijk is om water te drinken. En wat er in Nederland al gedaan wordt om mensen meer water te laten drinken. Wat denk jij, gaan mensen meer water drinken hierdoor? Leg je antwoord uit. <i>Eigen antwoord van de leerling.</i>	

OPDRACHT 2 Sleutelschema

Het sleutelschema kan ingevuld worden met bijvoorbeeld de volgende weetjes:



kraanwater in Nederland is schoon – kraanwater wordt gemaakt van grondwater – het komt via leidingen in ons huis - water is belangrijk voor ons lichaam – we hebben elke dag water nodig - we moeten ongeveer zes glazen water per dag drinken – op warme dagen moeten we nog meer drinken - kraanwater heeft veel voordelen – water is goed voor het milieu – een glas kraanwater kost maar één cent – voor een euro kun je een heel jaar kraanwater drinken – in Nederland zijn veel watertappunten – uit een watertappunt komt gratis schoon en vers water - er zijn ook watertappunten op stations – veel scholen vinden het belangrijk dat leerlingen water drinken

OPDRACHT 3 De tekst in het kort

Kraanwater is gezond en lekker.

Kraanwater in Nederland kun je DRINKEN Het is heel SCHOON.

Per dag moet je ongeveer ANDERHALVE liter water drinken. Dat heeft je LICHAAM nodig.

Kraanwater heeft veel voordelen:

- Het is goed voor het MILIEU omdat er geen pakjes of blikjes voor nodig zijn. Dat scheelt een berg AFVAL.
- Kraanwater komt rechtstreeks uit de KRAAN. Dat is gemakkelijk! Je hoeft er niet voor naar de WINKEL te gaan.
- Kraanwater is niet heel DUUR. Voor ongeveer een euro heb je een JAAR lang kraanwater.

In Nederland zijn al veel WATERTAPPUNTEN. Daar kun je GRATIS water tappen. Je vindt ze op verschillende plekken, zoals bij winkels en op STATIONS.

Ook SCHOLEN vinden kraanwater belangrijk. Zij zorgen voor vers water in de klas of op het SCHOOLPLEIN. Ze hopen dat het drinken van kraanwater steeds normaler wordt. En dat kinderen THUIS ook vaker water gaan drinken.